

МІНІСТЕРСТВО ФІНАНСІВ УКРАЇНИ
Дніпропетровська державна фінансова академія

**ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ
ДИСЦИПЛІНИ**

«РЕГІОНАЛЬНА ЕКОНОМІКА»

Дніпропетровськ – 2012

МІНІСТЕРСТВО ФІНАНСІВ УКРАЇНИ
Дніпропетровська державна фінансова академія
ЕКОНОМІЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ
КАФЕДРА ЕКОНОМІКИ ПІДПРИЄМСТВ

ПОГОДЖЕНО
Фінансовий директор
ВАТ «Дніпрометиз»
_____ О.Д. Ватруба
«___» _____ 2012 р.

ЗАТВЕРДЖУЮ
В.о. ректора академії
_____ Н.І. Редіна
«___» _____ 2012 р.

ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
РЕГІОНАЛЬНА ЕКОНОМІКА

для студентів, які навчаються
за освітньо-кваліфікаційним рівнем бакалавр
з галузі знань 0305 «Економіка та підприємництво»
за напрямом 6.030509 «Облік і аудит»

Автори: Л.Б. Анісімова – к.б.н., доцент кафедри економіки підприємств
Дніпропетровської державної фінансової академії
О.М. Фещенко – к.т.н., доцент кафедри економіки підприємств
Дніпропетровської державної фінансової академії

Рецензенти: В.І. Пшеничний – фінансовий директор Навчально-виробничого
підприємства товариства з обмеженою
відповідальністю «БІО»
І.Д. Падерін – д.е.н., професор, завідувач кафедри економіки
підприємств Дніпропетровської державної
фінансової академії

Відповідальний за випуск: І.Д. Падерін – д.е.н., професор, завідувач
кафедри економіки підприємств
Дніпропетровської державної
фінансової академії

Розглянуто та схвалено
на засіданні Вченої
ради академії
Протокол № від

Розглянуто та схвалено
на засіданні кафедри
економіки підприємств
Протокол № 5 від 12.12.2011р.

ПЕРЕДМОВА

Навчальним планом підготовки студентів, які навчаються за освітньо-кваліфікаційним рівнем бакалавр з галузі знань 0305 «Економіка та підприємництво» за напрямом 6.030509 «Облік і аудит» передбачено вивчення дисципліни, яка є фундаментальною для студентів економічних спеціальностей вищих навчальних закладів.

Програма навчальної дисципліни «Регіональна економіка», передбачає вивчення теоретичних основ регіональної економіки, загальних основ розміщення продуктивних сил України, практичних аспектів охорони навколишнього середовища та наслідків впливу техногенної діяльності.

Метою вивчення навчальної дисципліни «Регіональна економіка» є надання знань щодо розміщення і територіальної організації продуктивних сил України, а також аналізу стану і визначення головних напрямків регіонального розвитку економіки в умовах ринкових відносин та основних теоретичних положень загальної екології.

Предметом навчальної дисципліни є вивчення теорії і практики розміщення продуктивних сил і регіональної економіки набуває особливого значення у зв'язку з необхідністю посилення регіонального підходу до регулювання народного господарства, управління соціально-економічним розвитком теорії, забезпечення освоєння природних, виробничих і людських ресурсів регіонів.

Акцентується увага на таких питаннях, як територіальна і галузева структура народного господарства, науково-технічний прогрес, розміщення виробничого й наукового потенціалу, наукові основи державної регіональної економічної політики тощо.

Основними завданнями навчальної дисципліни є:

- забезпечення науково-методичної підготовки студентів для вирішення територіальних, регіональних проблем у процесі виробництва, розподілу, обміну і споживання;
- формування комплексного, просторового сприйняття економіки з позиції активізації людського фактора, необхідності врахування досягнень науково-технічного прогресу у вирішенні економічних, соціальних, екологічних та ін. проблем;
- вивчення проблем раціонального використання природно-господарського потенціалу та розвитку міжгалузевих комплексів і регіонів України;
- наукова інтерпретація сучасних інтеграційних регіональних, міжрегіональних і міждержавних економічних процесів та інвестиційної політики регіонального розвитку;
- вивчення наукових засад державної регіональної економічної політики;
- розгляд питань з основних теоретичних положень загальної екології.

Основними видами навчальних занять з дисципліни „Регіональна економіка” є лекції, призначені для засвоєння необхідних теоретичних положень, семінарські та практичні заняття, призначені для закріплення

набутих студентами теоретичних знань. Навчальним планом передбачена самостійна робота і індивідуальна робота, яка має за мету забезпечити студента глибокими, всебічними знаннями у відповідній галузі під керівництвом викладача.

Навчальна програма побудована відповідно до вимог кредитно-модульної системи організації навчального процесу.

Після вивчення дисципліни «Регіональна економіка» студенти повинні володіти інструментальними, міжособистісними, системними та спеціальними компетенціями, а саме:

Інструментальні компетенції

- здатність отримувати з різних джерел та аналізувати, систематизувати інформацію з базових питань програмного матеріалу навчальної дисципліни;
- здатність до самостійного поповнення і оновлення своїх знань з актуальних питань оцінки зовнішнього середовища та нормативного регулювання діяльності підприємств;
- здатність ефективно організовувати свій час при вивченні програмного матеріалу дисципліни.

Міжособистісні компетенції

- здатність здійснювати ефективні міжособистісні комунікації;
- здатність працювати та знаходити рішення проблем у команді;
- здатність приймати вірне рішення у команді підприємства при вирішенні конфліктної ситуації;
- здатність сприймати різноманітні відмінності різних культур й адаптувати їх щодо конкретної ситуації.

Системні компетенції

- здатність застосовувати знання з питань регіональної економіки у прийнятті управлінських рішень.

Спеціальні компетенції

- здатність до набуття навичок практичного застосування методологічного апарату дисципліни;
- здатність застосовувати теоретичні знання щодо впровадження оптимальних управлінських рішень в економічних районах;
- здатність отримувати та аналізувати інформацію про діяльність підприємства в розрізі регіонального управління;
- здатність здійснювати кількісну та якісну оцінку економічних районів;
- вміння вирішувати практичні завдання, пов'язані з управлінням промислових підприємств у конкретних регіонах;
- здатність до оволодіння навичками аналітичного обґрунтування прийнятих рішень в визначенні пріоритетів розвитку кожного економічного району;
- здатність до комплексної розробки системи регіонального управління та її впровадження у народному господарстві.

1. ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Назва модуля, змістового модуля, теми
Модуль I. Регіональна економіка і екологія
Змістовий модуль 1. Регіональна економіка
Тема 1. Предмет, метод і завдання дисципліни
Тема 2. Теорії та концепції формування продуктивних сил та регіональної економіки
Тема 3. Народонаселення та його роль у розвитку народного господарства
Тема 4. Проблеми формування і функціонування ринку праці
Тема 5. Господарський комплекс України
Тема 6. Продуктивні сили України та економічних районів
Тема 7. Теоретичні основи державної регіональної економічної політики
Тема 8. Зовнішньоекономічні зв'язки та співробітництво України з країнами СНД
Тема 9. Міжгалузеві господарські комплекси та регіональні особливості їх розвитку й розміщення
Тема 10. Економіка України як єдність регіональних соціально-економічних систем
Тема 11. Економіка регіонів України: стан та перспективи розвитку
Тема 12. Міжнародні економічні зв'язки України та її інтеграція в європейські та інші світові культури
Тема 13. Фактори сталого розвитку продуктивних сил
Змістовий модуль 2. Екологія
Тема 14. Наукові засади раціонального природокористування
Тема 15. Екологічний моніторинг і система екологічної інформації
Тема 16. Економічний механізм природокористування та охорони навколишнього середовища
Тема 17. Економічна та соціальна ефективність природоохоронної діяльності
Тема 18. Світовий досвід і міжнародне співробітництво у сфері охорони навколишнього природного середовища
Модуль II. Індивідуальне науково-дослідне завдання (ІНДЗ)
Підсумковий контроль: Іспит

2. ЗМІСТ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ «РЕГІОНАЛЬНА ЕКОНОМІКА»

Модуль I. Регіональна економіка і екологія

Змістовий модуль 1. Регіональна економіка

Тема 1. Предмет, метод і завдання дисципліни

Предмет курсу. Територіальний поділ праці і розміщення продуктивних сил. Місце курсу в системі наукових дисциплін. Зв'язок з економічною теорією, статистикою, галузевими економіками та іншими дисциплінами.

Методологічні основи курсу. Матеріалістична діалектика. Спеціальні методи.

Завдання курсу. Значення курсу в професійній підготовці економістів.

Структура курсу. Теоретичні основи розміщення продуктивних сил. Народногосподарський комплекс як форма організації продуктивних сил. Економіка районів. Місце і роль України в світовому економічному просторі. Зовнішньоекономічні зв'язки України.

Тема 2. Теорії та концепції формування продуктивних сил та регіональної економіки

Економічні закони суспільного виробництва і закономірності розміщення продуктивних сил, їх об'єктивний характер. Сучасні інтеграційні процеси. Вирівнювання ступенів економічного і соціального розвитку окремих регіонів.

Основні закономірності розміщення продуктивних сил: соціальна спрямованість, усталеність розвитку, національна безпека, планомірність, керованість, комплексність, конкурентоспроможність, ефективність господарства економічних районів.

Найважливіші принципи й фактори розміщення продуктивних сил. Визначальна роль екологічних і соціальних критеріїв у розміщенні виробництва. Місце соціальної сфери у територіальній організації продуктивних сил. Пріоритетність розвитку соціальної сфери. Вплив науково-технічного прогресу на розміщення продуктивних сил.

Основні напрями подальшого розвитку та вдосконалення розміщення продуктивних сил.

Тема 3. Народонаселення та його роль у розвитку народного господарства.

Народонаселення та його роль у розвитку і територіальній організації народного господарства. Кількість населення. Регіональні особливості відтворення населення. Демографічні проблеми. Територіальне розміщення. Кількість, динаміка і густота населення різних районів. Міграція населення та її види. Регіональні особливості й відмінності у рівні життя населення. Національний склад населення і його територіальні особливості. Міське та сільське населення. Міські агломерації. Обмеження зростання великих міст.

Урбанізація та проблеми довкілля. Пріоритетність розвитку малих і середніх міст.

Тема 4. Проблеми формування і функціонування ринку праці

Сутність регіону і об'єктивний характер його формування.

Складові елементи регіону у системі територіального поділу праці. Основні засади функціонування регіону. Основні напрямки розвитку регіону.

Тема 5. Господарський комплекс України

Економіка країни як єдиний народногосподарський комплекс. Місце у світовому промисловому і сільськогосподарському виробництві. Сучасна галузева структура народного господарства та тенденції її розвитку. Стратегія і тактика структурної перебудови. Промисловість. Основні форми організації виробництва.

Основні напрями поліпшення розміщення продуктивних сил у перспективі. Зрушення у галузевій структурі народного господарства під впливом соціальної переорієнтації та технічного прогресу.

Посилення процесів інтеграції та просторової концентрації виробництва. Удосконалення міжрайонних економічних зв'язків. Фактори протидії. Об'єктивний характер формування міжгалузевих комплексів. Національна безпека України. Забезпечення економічної, соціальної й екологічної безпеки.

Тема 6. Продуктивні сили України та економічних районів

Природний потенціал і його структура. Місце України у світових сировинних і паливно-енергетичних ресурсах та ступінь забезпечення власних потреб. Кількісна та якісна оцінка природних ресурсів і природних умов: балансові, промислові, геологічні та прогнозні запаси сировини й палива. Характеристика природного потенціалу економічних районів, їх сировинних, паливних, біологічних, земельних, водних, рекреаційних та інших ресурсів.

Ресурсозбереження як головний напрям використання природного потенціалу. Основні шляхи ресурсозбереження і їх практичне освоєння. Вторинні ресурси, їх класифікація та економічна оцінка. Екологічні проблеми України. Охорона довкілля. Раціональне природокористування.

Трудові ресурси. Структура і розподіл за видами зайнятості, сферами виробництва, галузями народного господарства і економічними районами. Трудоресурсна ситуація та її регіональні особливості. Аналіз балансу трудових ресурсів. Ринок праці. Забезпечення ефективності зайнятості.

Тема 7. Теоретичні основи державної регіональної економічної політики

Визначення державної регіональної економічної політики. Державна регіональна політика як складова і невід'ємна частина загальних соціально-економічних перетворень. Основні напрями державної регіональної економічної політики. Суб'єкти державної регіональної політики.

Цілі державної регіональної економічної політики. Підвищення ефективності територіального поділу праці. Оптимізація інтеграційних і

дезінтеграційних процесів. Урахування особливостей регіонів. Збалансованість розвитку в контексті сталого розвитку. Примноження національного багатства країни.

Завдання державної регіональної політики у сферах економічній, соціальній та екологічній. Забезпечення комплексності й раціональної структури господарства регіонів. Розвиток підприємництва та ринкової інфраструктури. Підвищення добробуту населення. Оптимізація соціальних прав громадян. Поліпшення демографічної ситуації. Удосконалення системи розселення. Регулювання природно-господарської збалансованості регіонів. Екологічне обґрунтування розміщення продуктивних сил.

Тема 8. Зовнішньоекономічні зв'язки та співробітництво України з країнами СНД

Становлення зовнішньоекономічної діяльності України в ринкових умовах. Гоекономічні пріоритети регіонального розвитку України.

Міжнародний поділ праці. Місце України у світовому територіальному поділі праці. Об'єктивні передумови розширення зовнішньоекономічних зв'язків, що впливають з необхідності поглиблення міжнародного поділу праці, інтересів зміцнення незалежності України. Зовнішньоекономічні зв'язки як один з найважливіших засобів економії суспільної праці.

Основні форми зовнішньоекономічних зв'язків. Зовнішня торгівля: структура, тенденції розвитку (в цілому та по окремих групах країн). Зовнішньоекономічний баланс України. Територіальна і товарна структура експорту й імпорту. Поліпшення структури торгівлі. Експортний потенціал та рівні реалізації конкурентних переваг української економіки. Транзитний потенціал України і його використання.

Встановлення прямих зв'язків підприємств України з промисловими й комерційними фірмами зарубіжних країн. Створення спільних підприємств і міжнародних об'єднань за участю українських та іноземних організацій, фірм, управлінь. Проблеми іноземного інвестування і створення вільних економічних зон в Україні.

Тема 9. Міжгалузеві господарські комплекси та регіональні особливості їх розвитку і розміщення

Особливості формування й аналізу міжгалузевих господарських комплексів.

Роль паливно-енергетичного комплексу в народному господарстві та його структура. Галузі паливно-енергетичного комплексу як фактор районування.

Розміщення галузей паливної промисловості. Паливний баланс та його структура. Оптимізація паливного балансу на сучасному етапі та у довгостроковій перспективі. Джерела надходження в Україну енергоносіїв. Зв'язки республіки з державами СНД та іншими країнами. Економічна характеристика вугільних басейнів. Порівняльна забезпеченість вугіллям економічних районів. Основні вантажопотоки вугілля. Соціально-економічні та

екологічні проблеми Донбасу й Львівсько-Волинського вугільного басейну. Перспективи розвитку кам'яновугільної і буровугільної галузей промисловості.

Нафтова промисловість. Розміщення нафтопереробної промисловості та її потужності. Проблеми й перспективи розвитку нафтової та нафтопереробної промисловості і забезпечення країни нафтопродуктами. Газова промисловість. Особливості розміщення газових ресурсів і забезпеченість ними економічних районів. Проблеми та перспективи розвитку газової промисловості. Електроенергетика. Роль електроенергетики у розвитку народного господарства. Умови, фактори і наукові основи розміщення об'єктів електроенергетики. Основні райони концентрації теплових, атомних і гідравлічних станцій. Сучасний стан електроенергетики.

Металургія, як фактор районування. Чорна металургія. Структура чорної металургії. Технологічні особливості металургійного процесу. Економічна оцінка сировинної і паливної баз. Умови, чинники і принципи розміщення підприємств чорної металургії. Основні металургійні центри. Сучасний стан чорної металургії й обсяги виплавки чорних металів. Основні проблеми та перспективи розвитку і розміщення галузі.

Кольорова металургія. Галузева структура кольорової металургії. Сучасний стан кольорової металургії. Принципи й особливості розміщення підприємств кольорової металургії. Основні центри. Основні проблеми та перспективи розвитку галузі.

Структура машинобудівного комплексу. Умови і чинники, що впливають на структуру, розвиток і розміщення підприємств машинобудування. Галузева структура машинобудівного комплексу. Найважливіші галузі: верстатостроїння і приладобудування, важке машинобудування, виробництво енергетичного устаткування, електронна та електротехнічна промисловість, транспортне, сільськогосподарське машинобудування, тракторобудування та інші галузі. Військово-промисловий комплекс і його місце в машинобудівному комплексі. Основні райони і центри машинобудування. Проблеми і перспективи розвитку та розміщення машинобудівного комплексу.

Розміщення галузей хімічної промисловості. Обсяги виробництва і рівень забезпечення країни продукцією галузі. Охорона навколишнього середовища та здоров'я людей у районах розміщення хімічної промисловості. Застосування безвідходних і маловідходних технологій. Проблеми та перспективи розвитку і розміщення хімічної промисловості.

Лісова та деревообробна промисловість. Галузева структура. Умови і чинники розміщення підприємств галузі. Економічна оцінка лісових ресурсів. Основні форми організації виробництва. Сучасний стан та особливості розміщення лісозаготівельної, деревообробної, целюлозно-паперової промисловості. Обсяги виробництва і рівень забезпечення країни продукцією галузі. Проблеми і перспективи розвитку та розміщення галузі. Напрями екологізації виробництва.

Структура будівельного комплексу. Вплив науково-технічного прогресу на розвиток і розміщення комплексу. Промисловість будівельних матеріалів. Значення і структура галузі. Сировинна база. Умови й чинники розміщення

цементної промисловості, промисловості залізобетонних виробів і конструкцій, стінових, покрівельних та інших матеріалів. Проблеми й перспективи розвитку і розміщення галузі. Капітальне будівництво. Кількісна та якісна характеристика. Проблеми й перспективи розвитку капітального будівництва в умовах ринкової економіки.

Значення агропромислового комплексу (АПК) в народному господарстві. Пріоритетність вирішення продовольчої проблеми. Галузева структура АПК. Комплекс галузей, що виробляють засоби виробництва для АПК: сучасний стан і особливості розміщення. Виробнича й соціальна інфраструктури АПК. Сільське господарство. Галузева структура сільського господарства. Особливості розміщення. Сучасний стан розвитку та завдання інтенсифікації сільськогосподарського виробництва. Сільськогосподарські зони України. Спеціалізація і концентрація виробництва. Землеробство. Структура земельних угідь. Розміщення галузей рослинництва. Тваринництво. Галузева структура. Особливості розміщення основних галузей та спеціалізованих АПК. Проблеми і перспективи розвитку й розміщення.

Харчова промисловість як основна переробна ланка АПК. Галузева структура харчової промисловості. Умови і чинники, що впливають на принципи, які зумовлюють розміщення галузей харчової промисловості.

Основні проблеми і перспективи розвитку й розміщення галузей агропромислового комплексу.

Значення галузей, що виробляють предмети споживання непродовольчого характеру. Пріоритетність розвитку виробництва та підвищення якості товарів і насичення ними ринку країни. Галузева структура комплексу. Умови і чинники розміщення. Легка промисловість. Галузева структура. Умови та чинники, що впливають, і принципи, які зумовлюють розвиток та розміщення галузей легкої промисловості. Райони та центри розміщення. Міжгалузеві зв'язки легкої промисловості. Основні проблеми та перспективи розвитку і розміщення галузей. Машинобудування. Зростання ролі машинобудування та інших галузей важкої промисловості у виробництві й радикальному поліпшенні якості товарів тривалого користування (відео- та побутова техніка, персональні комп'ютери тощо). Особливості розміщення їх виробництва. Проблеми та перспективи розвитку.

Значення транспорту в народному господарстві. Умови й чинники, що впливають на формування і розміщення транспортної мережі, обсяг та структуру вантажообороту. Транспортна система. Характеристика розвитку і розміщення окремих видів транспорту (залізничного, морського, річкового, автомобільного, повітряного, трубопровідного), їх взаємодія у транспортних вузлах. Особливості функціонування різних видів транспорту. Структура вантажообороту та пасажирообороту. Проблеми й перспективи розвитку транспортної системи.

Зв'язок як галузь народного господарства. Галузева структура. Особливості розміщення. Сучасний стан. Проблеми й перспективи розвитку і розміщення. Взаємодія транспортного комплексу і зв'язку України з транспортними та інформаційними системами інших держав.

Функціональна та економічна сутність соціальної інфраструктури, її галузевий склад. Основні елементи територіальної структури соціальної інфраструктури. Сучасний стан, особливості та принципи розвитку соціальної інфраструктури.

Тема 10. Економіка України як єдність регіональних соціально-економічних систем

Економіка України як основа регіональних соціально-економічних систем. Місце у світовому промисловому і сільськогосподарському виробництві.

Сучасна галузева структура народного господарства та тенденції її розвитку. Стратегія і тактика структурної перебудови. Промисловість. Основні форми організації виробництва.

Тема 11. Економіка регіонів України: стан та перспективи розвитку

Характеристика продуктивних сил України: сучасний стан, рівень розвитку й територіальна організація.

Економіка регіону – ланка єдиного народногосподарського комплексу України. Місце і спеціалізація економічних районів у системі територіального поділу праці. Комплексний соціально-економічний розвиток територій в умовах ринкових відносин. Диференціація територій за рівнем та комплексністю розвитку продуктивних сил. Збільшення внеску кожного регіону в розвиток народного господарства республіки. Соціально-економічні та екологічні проблеми районів та шляхи їх вирішення.

Характеристика продуктивних сил економічних районів.

Приклад: Придніпровський економічний район. Місце району в економіці України. Економічна оцінка природно-ресурсного та виробничого потенціалу. Населення, трудові ресурси, потенціал та проблеми його ефективного використання. Особливості формування та функціонування територіально-виробничого комплексу району. Найактуальніші проблеми району (економічні, соціальні, демографічні, екологічні тощо).

- Донецький економічний район.
- Придніпровський економічний район
- Північно-Східний економічний район.
- Центральний економічний район.
- Карпатський економічний район.
- Північно-Західний економічний район.
- Подільський економічний район.
- Причорноморський економічний район.

Тема 12. Міжнародні економічні зв'язки України та її інтеграція в європейські та інші світові культури

Міжнародні економічні зв'язки України базуються на основних формах зовнішньоекономічних зв'язків. Зовнішня торгівля: структура, тенденції розвитку (в цілому та по окремих групах країн). Зовнішньоекономічний баланс України. Територіальна і товарна структура експорту й імпорту. Поліпшення

структури торгівлі. Експортний потенціал та рівні реалізації конкурентних переваг української економіки. Транзитний потенціал України і його використання.

Встановлення прямих зв'язків підприємств України з промисловими й комерційними фірмами зарубіжних країн. Створення спільних підприємств і міжнародних об'єднань за участю українських та іноземних організацій, фірм, управлінь. Проблеми іноземного інвестування і створення вільних економічних зон в Україні.

Тема 13. Фактори сталого розвитку продуктивних сил

Фактори сталого розвитку продуктивних сил і формування економіки регіонів. Загальні поняття про фактори сталого розвитку продуктивних сил. Види факторів сталого розвитку продуктивних сил. Спрощена характеристика факторів сталого розвитку продуктивних сил і формування економіки регіонів.

Характеристика факторів сталого розвитку продуктивних сил, їх призначення, структура та групи факторів. Складові елементи факторів сталого розвитку продуктивних сил. Урахування особливостей факторів сталого розвитку продуктивних сил.

Змістовий модуль 2. Екологія

Тема 14. Наукові засади раціонального природокористування

Характеристика методів у дослідженні різних процесів. Основні підходи щодо дослідження раціонального природокористування: галузевий, міжгалузевий, територіальний (регіональний), системно-структурний, історичний, комплексний екологічний, проблемний, програмно-цільовий, відтворювальний.

Наукові методи аналізу раціонального природокористування: системний аналіз, балансовий, нормативний, картографічний, економіко-математичний та ін.

Оцінка раціонального природокористування, розміщення підприємств та галузей народного господарства. Критерії раціонального природокористування. Схеми раціонального природокористування.

Діагностика раціонального природокористування. Принципи системно-діагностичного аналізу раціонального природокористування. Схеми (прогноз) раціонального природокористування.

Тема 15. Екологічний моніторинг і система екологічної інформації

Екологічний моніторинг і якість природного середовища. Поняття екологічного моніторингу. Види екологічного моніторингу.

Блок-схеми системи екологічного моніторингу та системи управління станом середовища. Якість природного середовища в системі екологічного моніторингу. Характеристика екологічного стану.

Тема 16. Економічний механізм природокористування та охорони навколишнього середовища

Економічний механізм природокористування. Еволюція економічних принципів природокористування. Умови еколого-економічних принципів господарювання.

Еколого-економічні засади раціонального природокористування. Поняття економічної, соціальної та моральної шкоди. Класифікація природоохоронних заходів. Оцінка ефективності природоохоронних заходів.

Оцінка природних ресурсів. Види платежів за ресурси. Вартісна оцінка природних ресурсів. Регіональна оцінка навколишнього середовища. Загальна оцінка охорони навколишнього середовища.

Тема 17. Економічна та соціальна ефективність природоохоронної діяльності

Економічна ефективність природоохоронної діяльності. Економічна ефективність природних ресурсів. Економічна ефективність природних умов.

Соціальна ефективність природоохоронної діяльності. Роль соціальної ефективності у суспільному виробництві. Складові соціальної сфери. Роль соціальної сфери. Функції соціальної сфери. Загальні визначення соціальної ефективності природоохоронної діяльності.

Тема 18. Світовий досвід і міжнародне співробітництво у сфері охорони навколишнього природного середовища

Елементи світового досвіду і міжнародного співробітництва у сфері охорони навколишнього природного середовища. Міжрегіональне співробітництво. Прикордонне співробітництво. Розвиток міжрегіонального і прикордонного співробітництва. Міжрегіональна співпраця. Форми прикордонного співробітництва.

Єврорегіони, їх сутність, головні цілі, форми, передумови. Заходи, які передбачені для активізації розвитку прикордонних регіонів та інтенсифікації зовнішньоекономічних зв'язків.

Модуль II. Індивідуальне науково-дослідне завдання (ІНДЗ)

3. БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК

Основна література

1. Голіков А.П., Регіональна економіка та природокористування: Навч. посіб. – К.: Ліра-К, 2009. – 352 с.
2. Жук М.В., Регіональна економіка: Підручник для ВНЗ (рек. МОН України) – К.: Академія, 2008. – 416 с.
3. Екологічний аудит: Підручник/В.Я. Шевчук, Ю.М. Саталкін, В.М. Навроцький та ін. – К.: Вища шк., 2000. – 344 с.
4. Екологічне підприємництво: Навч. посіб./В.Я. Шевчук, Ю.М. Саталкін, В.М. Навроцький та ін. – К.: Мета, 2001. – 121 с.
5. Экология города:/Под общ. ред. Ф. В. Стольберга. – К.: Либра, 2000. – 464 с.
6. Заблоцький Б.Ф., Регіональна економіка: Навч. посіб. – К.: Ліра-К, 2010. – 548с.
7. Запольський А.К., Салюк А.І. Основи екології: Підручник/За ред. К.М. Ситника. – К.: Вища шк., 2001. – 358 с.: іл.
8. Золотарьов А.М. Гіковата Н.К. Кудлай А.В. Петряєв О.О. Шумська Г.М. Регіональна економіка: Підручник – К.: Ліра-К, 2009. – 368 с.
9. Ковалевський В.В., Розміщення продуктивних сил і регіональна економіка: Підручник. - 9-те вид., перероб. і допов. Допущено МОН - К.: Знання, 2009. - 373с.
10. Лишиленко В.І., Регіональна економіка: Підручник затверджений МОН України – К.: Ліра-К, 2009. – 384 с.
11. Манів З.О., Регіональна економіка: Навч. посіб. – К.: Ліра-К, 2008. – 576 с.
12. Музиченко-Козловська О. В., Регіональна економіка: Посіб. – К.: Ліра-К, 2010. – 144 – 186 с.
13. Олійник, Запотоцький, Регіональна економіка: Навч. пос. (2-е вид.) – К.: Ліра-К, 2008. – 444 с.
14. Розміщення продуктивних сил і регіональна економіка: Підручник / С.І. Дорогунцов, Т.А. Заєць, Ю.І. Пітюренко та ін.; За заг. ред. д-ра екон. наук, проф., чл.-кор. НАН України С.І. Дорогунцова. – К.; КНЕУ, 2005. – 988 с.
15. Розміщення продуктивних сил / За ред. В.В. Ковалевського, О.А. Михайлюка, В.Ф. Семенова – К.: Знання, 2000. – 12 – 43 с.
16. Розміщення продуктивних сил і регіональна економіка: Опорні схеми по вивченню дисципліни. / Укладачі: Н.Е. Чекалова, Л.Д. Гармідер, А.Н. Прихленко Дніпропетровськ, ДДФЕІ, 2003, 90 с.
17. Розміщення продуктивних сил України: Підручник / За ред. Качана Є.П. - К.: Вища школа, 2005. – 34 – 48 с.
18. Статистичний щорічник Держкомстату України за 2008 р.
19. Тридіт О. М. Богатищев О. М., Регіональна економіка: Навч. посіб. – К.: Ліра-К, 2010. – 18 – 26 с.
20. Чернюк Л.Г., Клиновий Д.В. Економіка та розвиток регіонів (областей) України. Навчальний посібник. – К.: ЦУЛ, 2002. – 644с.
21. Шевчук Л.Т., Регіональна економіка: Навч. посіб. – К.: Ліра-К, 2009. – 319 с.

Додаткова література

1. Алексейчева Е.Ю. Повышение конкурентоспособности региональной экономики / Е.Ю. Алексейчева // Пищевая промышленность. – 2005.- № 9.- С. 58-59.
2. Богма О.С. Визначення проблем та перспектив розвитку вітчизняних підприємств енергетичного машинобудування //Держава і регіони. – 2010. №1. – с. 40-45.
3. Бакум В.В. Особливості формування системи управління регіоном/ В.В. Бакум. // Економіка АПК.- 2007.- № 4.- С. 27-33.
4. Барташевська Ю.М. Розвиток машинобудування України: стан, проблеми, перспективи// Європейський вектор економічного розвитку. – 2010. - №1(8). – с.19-25
5. Буга Н.Ю. Прогнозування економічного розвитку проблемних регіонів/ Н.Ю. Буга. // Актуальні Проблеми Економіки. – 2007. - № 7.- С. 121-127.
6. Бутко М. Державне регулювання як інструмент підвищення конкурентоспроможності регіонів / М. Бутко, Л. Подоляк // Економіка України. – 2007.- № 6.- С. 36-44.
7. Ватченко О.Б. Теоретичне обґрунтування сутності терміна «регіон» / Ватченко О.Б.// Вісник ДДФА – 2009. - № 1(21).- С. 48-54.
8. Ватченко О.Б. Аналіз виробничо-господарської діяльності підприємств малого бізнесу Дніпропетровського регіону у 2004-2006 роках (на прикладі будівельної галузі) / Ватченко О.Б.// «Держава та регіони». – 2009. - № 1.- С. 33-39.
9. Ватченко О.Б. Структура механізму регіонального розвитку / Ватченко О.Б.// Науковий вісник Ужгородського університету Серія Економіка – 2009. - № 28(1).- С. 44-48.
- 10.Вербицька Ю.М. Інвестиційно- інноваційна діяльність як чинник соціально-економічного розвитку регіону / Ю.М. Вербицька // Актуальні Проблеми Економіки. – 2007.- № 8.- С. 151- 156.
- 11.Вербицький І.С. Концептуальні засади стратегічного планування соціально-економічного розвитку регіону / І.С. Вербицький // Актуальні Проблеми Економіки.- 2007.- № 8.- С. 157-165.
- 12.Віденко Я. Формування ефективної державної політики зайнятості в Україні //Україна: аспекти праці. – 2002. №2. – с. 3-7.
- 13.Головченко Н.З. Міжнародна конкурентоспроможність національної економіки та її регіонів в умовах глобалізації: методи і підходи //Держава і регіони. – 2010. №2. – с. 66-71.
- 14.Гощинський А.В., Бакушевич Д.Я. Використання інформаційно-комунікаційних технологій в процесі забезпечення конкурентоспроможності прикордонних територій.// Регіональна економіка. - 2008. №4. – с. 72-80
- 15.Довгій С.О. Інформаційно- аналітичні складові у сфері раціонального природокористування у регіонах України / С.О. Довгій, О.М. Трофимчук, Ю.Т. Черегін // Актуальні Проблеми Економіки.- 2007.- С. 174-179.

16. Долгоруков Ю.Ю. Пофакторний аналіз фінансового стану малого підприємства в регіоні / Ю.О. Долгоруков, Н.І. Редіна, О.М. Кужман // Фінанси України.- 2006.- № 10.- С. 129-138.
17. Долгоруков Ю.Ю. Структура власності підприємства малого бізнесу та її вплив на регіональну економіку / Ю.Долгоруков // Економіка України. – 2006.- № 9.- С. 34-39.
18. Єрмаков О.Ю. Розвиток регіонального ринку аренди сільськогосподарських земель / О.Ю., Єрмаков, А.В. Кравченко // Економіка АПК.- 2007.- № 6.- С. 10-14.
19. Жук М.В. Альтернативи регіонального розвитку в Україні в контексті інтеграції у світове господарство / М.В. Жук // Актуальні Проблеми Економіки.- 2006.- № 12.- С. 102- 109.
20. Коренева Н.А. Методчні підходи до побудови комплексної інтегральної оцінки інвестиційної привабливості на регіональному рівні / Н.А. Коренева // Актуальні Проблеми Економіки.- 2007.- № 2.- С. 106-114.
21. Коренева Н.А. Статистична оцінка впливу інвестиційної привабливості регіону на його економічний розвиток / Н.А. Коренева // Актуальні Проблеми Економіки. – 2007. - № 5.- С. 200-206.
22. Король Д.В. Розвиток автотранспортного комплексу з урахуванням вимог СОТ та ЄС // Держава і регіони. – 2010. №3. – с. 73-76.
23. Косач І.А. Теоритичні засади розробки стратегії інноваційно-інвестиційного розвитку регіону / І.А. Косач // Актуальні Проблеми Економіки. – 2007.- № 6.- С. 123-128.
24. Муравка П.П. Оцінка стану ринку праці як чинника економічного зростання регіону (на прикладі Тернопільської області) / П.П. Муравка // Актуальні Проблеми Економіки. – 2006.- № 5.- С. 166- 172.
25. Назарчук М.И. Об оценке индекса деловой активности региона/ М.И. Назарчук, И.Я. Маркин, Л.Г. Червова // Економіка. Фінанси. Право. – 2002.- № 10.- С. 3-6.
26. Новицкий П.Т. Население и трудовые ресурсы. – М.: Мысль, 1996.
27. Одинцов М.М. Прогнозування ємності регіонального продовольчого ринку методом регресійного моделювання / М.М. Одинцов // Економіка АПК.- 2007.- № 7.- С. 139-143.
28. Оніщенко В.О. Адаптивне управління розвитком регіональних соціо-еколого – економічних систем / В.О. Оніщенко // Актуальні Проблеми Економіки. 2007.- № 7. – С. 112-120.
29. Оппельд Л. І. Регіональні аспекти формування ринку медичних послуг в Україні / Л.І. Оппельд // Актуальні Проблеми Економіки.- 2007.- № 7.- С. 123-133.
30. Орликовський М.О. Про залучення інвестиційних ресурсів в аграрний сектор регіону / М.О. Орликовський // Економіка АПК. – 2007.- № 6.- С. 71-80.
31. Остапенко І. Щодо регіонального адміністрування податків / І. Остапенко, Т. Науменко // Економіст.- 2007.- № 7.- С. 54-55.
32. Павлова В.А., Кузьменко О.В. Оцінка ресурсного потенціалу підприємств машинобудівної галузі // Держава і регіони. – 2010. №1. – с. 152-156.
33. Палійчук М.В., Шкварилук В.В., Попович В.В., Петренко В.П. Функціонування інфраструктури регіонального розвитку на основі віртуальної

організаційної структури матричного типу.// Регіональна економіка. - 2008. №4. – с. 24-31.

34.Панухник О.В. Державна регіональна політика як засіб регулювання розвитку роєгіонів 6 проблеми становлення / О.В. Панухник // Актуальні Проблеми Економіки. – 2007.- № 7.- С. 134-141.

35.Пеньков О.Г. Інформаційна-складова підвищення ефективності використання інвестиційних ресурсів у регіонах (на прикладі Черкаської області) / О.Г. Пеньков // Актуальні Проблеми Економіки.- 2006. - № 5.- С. 141- 150.

36.Реутов В.Є. Регіональний вимір структурних зрушень в економіці України//Держава і регіони. – 2010. №2. – с. 172-179.

37.Семенов В. Ф. Застосування методів територіальної диференціації для оцінки економічного потенціалу регіону// Науковий вісник ЧДІЕУ. – 2010. № 1 (5). – с. 54-61.

38.Смирнов С.М. Проблеми фінансової безпеки регіону / С.М. Смирнов// Актуальні Проблеми Економіки. – 2006. - № 2.- С. 113-119.

39.Снисаренко Е.Б. Проблемы инновационного развития регионов : анализ, пути решения / Е.Б. Снисаренко // Економіка. Фінанси. Право.- 2007. - № 1 .- С. 3-5.

40.Стеченко Д.М., Безуглий І.В. Концептуальні засади використання системного підходу у дослідженнях рекреаційно-туристичного природокористування.// Регіональна економіка. - 2008. - №4. – с. 72-80.

41.Сунцова О.О. Фіскальна Ємність регіонів як основа системи міжбюджетних відносин / О.О. Сунцова // Актуальні Проблеми Економіки. – 2007- № 2.- С. 137-144.

42.Третьяк В.В. Экспортный потенциал региона при оценке возможностей регионального внешнеэкономического развития / В.В. Третьяк // Актуальні Проблеми Економіки. – 2006.- № 12.- С. 110-117.

43.Тугай Л.В. Подолання кризових явищ, як чинник фінансового оздоровлення регіонів / Л.В. Тугай // Актуальні Проблеми Економіки – 2006. - № 12.- С. 118-123.

44.Уголькова В. Оцінка інвестиційної привабливості регіонів Дніпропетровської області / В. Уголькова, Б. Цебро // Економіст. – 2007 - № 2. – С. 28-31.

45.Уманець Т. Інформаційно-аналітична база регіонального управління: сучасний стан та перспективи розвитку / Т. Уманець // Економіка України. –2007. - № 8. – С. 39-45.

46.Черевко А. Методологические аспекты моделирования программной реализации конкурентной стратегии социально-экономического развития региона / А. Черевко // Конкуренция. – 2006. - № 4.- С. 31-38.

47.Шевченко Т.Г., Мелай О.Ю. Оцінювання формування пропозиції на ринку молока та молочної продукції//Держава і регіони. – 2010. №3. – с. 191-197.

48.Шпак Ю.В. Інноваційна модель регіонального розвитку переробної сфери АПК / Ю.В. Шпак // Економіка АПК. – 2006.- № 3.- С. 65-69.

49.Економіка України; Моніторинг інвестиційної діяльності в Україні; Фінансова консультація; Краєзнавство. Географія. Туризм.; Фондовый рынок; Регіональна економіка; Тижневий інформаційно – аналітичний огляд; Україна і

світ сьогодні; Бизнес-информ; Регион; Компаньон; Вісник НБУ; Зовнішня торгівля; Закон і бізнес; Україна – бізнес; Україна: аспекти праці. Періодичне видання (Журнали).

50. www.menr.gov.ua/
51. www.ecoline.kiev.ua
52. www.infoeco.dn.ua
53. <http://portal.rada.gov.ua>
54. <http://zakon.rada.gov.ua>
55. <http://economics.com.ua>
56. www.kmu.gov.ua
57. www.bank.gov.ua
58. www.minfin.gov.ua
59. www.me.gov.ua
60. www.lawukraine.gov.ua
61. www.nbu.gov.ua
62. www.president.gov.ua
63. www.ukrstat.gov.ua
64. www.dneprstat.gov.ua
65. www.metallurgy.at.ua
66. www.ua-energy.org
67. www.minagro.kiev.ua